

Szegvár-Tűzköves késő neolitikum tell kagylóanyagának környezetrégészeti vonatkozásai

Kovács Róbert

V. geográfus

Témavezető: Gulyás Sándor tanszéki munkatárs

SZTE TTK Földtani és Őslénytani Tanszék

A Dél-alföld késő neolitikumát Kr. e. 4900 és 4400 között a tiszai kultúra képviselte. Ebben az időszakban – az újkőkori tellek virágkorában – nagy, sokszor több hektárnyi kiterjedésű, évszázadokig lakott települési központok létesültek. Ide sorolható az általunk vizsgált, az egyik legnagyobb tell, a 11 hektáros területű Szegvár-Tűzköves. Itt Horváth Ferenc régész vezetésével 1986-ban kezdődött hitelesítő feltárás.

A tellek lakói a megélhetésüket a növénytermelésre, és az állattartásra alapozták, de étrendjük kiegészítéseképpen időnként kagylókat is gyűjtöttek. Erre utalnak az előkerült kagylók is. A Horváth Ferenc által végzett ásatás során a kiemelésre kerülő I. szelvényben 28 színt került elkülönítésre.

Kis sodrású folyóvízből és állóvízből származó három faj, az *Unio pictorum*, *Unio tumidus* és *Unio crassus* gyűjtését bizonyítottuk, az első túlnyomó többsége mellett. Sajnos az előkerült egyedek közül ép teknőjű példányt egyik esetben sem sikerült találnunk. A legfontosabb lépés a további vizsgálatok szempontjából a taxonómiai meghatározás volt. Ennek nagy szerepe van az egykori gyűjtőhely környezetének rekonstruálásában is. A helyes meghatározáshoz legalább ép búbbal rendelkező héjakra van szükség, mert csak a mérhető magassággal rendelkező teknők alkalmasak statisztikai analízisben való felhasználásra.

A kagylókat házakból, külső járósintekről, gödrökből, árkokból, cölöplyukakból tárták fel az ásatás során. Minden színt tartalmaz kagylóleletet, dominanciájuk azonban szintekként jelentősen változik. Az egyedszám és dominanciaviszony meghatározása mellett, a kiszámolt kalóriaérték alapján választ kapunk arra is, hogy a kagylók milyen táplálkozási igényeket elégítettek ki. Vannak olyan periódusok és alkalmak is, amikor a kagyló már nem csak kiegészítő táplálékként szolgált. A táplálkozási célból gyűjtött kagylóhéjak növekedési vonalának elemzése – őslénycsiszolati módszerrel – további információval szolgál a szezonális gyűjtésre vonatkozóan.